

TÖMÖRD HELYI ÉRTÉKLELTÁRA

2020

**MEGBÍZÓ:
TÖMÖRD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA**

**KÉSZÍTETTE:
BFH EURÓPA KFT.
AZ UTIRO LEADER HELYI AKCIÓCSOPORT
VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 HELYI FELHÍVÁSA KERETÉBEN**

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
1. Bevezetés.....	3
2. Vezetői összefoglaló	3
3. Helyi értékleltár kérdőívek.....	5
4. Helyi értékleltár	9
.4.1. Tömörd természeti értékei	9
.4.2. Tömördi kiemelkedő ünnepek és szokások	12
.4.3. Tömördi kiemelkedő személyek	16
.4.4. Tömördi épített értékeink (szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet, szobrok, egyébek) 1817	
.4.5. Tömördi tárgyak, a múlt emlékei, különlegességek	23
.4.6. Tömördi helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói.....	23
.4.7. Tömördi közösség megtartói	25

1. Bevezetés

Az UTÍRÓ LEADER Egyesület a **VP6-19.2.1.-90-Ö.1-17 azonosítószámú felhívásának a közvetlen célja** a HACS működési területén belüli, helyi értékek feltárása, rögzítése, értéktárak működtetése, közcélúvá tétele és megismertetési módok kidolgozása a településeken. Az átfogó cél a lakókörnyezet nyújtotta lehetőségek jobb kiaknázásán alapuló közösség és gazdaságfejlesztés, helyben termelt alapanyagokból előállított helyi termékkör, és szolgáltatási kör bővítése.

A meghatározott, regisztrált, közmegegyezésen alapuló fejlesztési alapot biztosító helyi értékek a térségben eddig nem ismert és publikált közösségi és gazdasági erőforrások, amik megismerhetővé válnak és más projektek alapját képezhetik. A helyi értéktárakat az UTÍRÓ Térségfejlesztő Egyesület munkaszervezete gondozza és felhasználja a jövőbeni fejlesztéseihez, munkájához, továbbá alapját képezi a települések helyi közösségei és gazdasága fejlesztésének, amennyiben azzal települési szinten is jól gazdálkodnak.

2. Vezetői összefoglaló

Tömörd Vas megyében, a Kőszegi járásban, azon belül a Csepregi kistérségben fekvő község. A közigazgatási területének nagysága 1536 ha. Tömörd község lakónépessége a 2015. évi adat szerint 287 fő, 2018-ban már 290 felett jár. Az óvodás és általános iskolás korú gyermekek Szombathelyre, Kőszegre illetve Csepregre járnak tanulni, ez utóbbi helyre iskolabusz szállítja őket. Tömördön -az Ablánc patak mellett -halad át az országos Kék-túra útvonal, érintve a Szent Ilona szobrot. Két kastély is megtalálható a településen, Chernel György kastélya 1809-ben épült XVIII. századi alapokra, Chernel Antal kastélya az 1890-es évhez kötődik.

A települési értéktár a kiírás megfogalmazása szerint „A települések területén található élő és élettelen fejlesztési szempontból hasznos értékeinek összegyűjtése, katalogizálása.

A település fő értékeit az alábbi fő szempontok szerint vizsgáltuk:

- a település természeti értékei
- kulturális értékek – szokások, rendezvények
- kulturális értékek – művészetek, népszokások, egyházi hagyományok
- épített örökség – épületek, építmények, településszerkezet
- tárgyi örökség – eszközök, épületek egyes részei
- települések jelentős személyiségei
- élő gazdasági értékek – ipari, kereskedelmi, idegenforgalmi, gazdálkodási

- sport- és egészség
- civil szervezetek és társadalom

A fenti értékek közül, amelyek relevánsak a településünk esetén, a részletes kifejtésben a fentiekkel azonos fejezeteken belül kerültek leírásra. Természetesen több kistélepülés esetén a szempontok néha kisebb, néha jelentősebb részében nem volt a közösség által és a készítőik által sem rögzítésre került érték, ezek értelemszerűen kihagyásra kerülnek.

A helyi érték leírásában annak rövid jellemzőit, értelmezhető esetben történeti háttérét, társadalmi relevanciáját írtuk le. Ezen kívül megadtuk ennek során az érték megnevezését, a gondozásáért felelős/arról információkkal rendelkező szermély és/vagy szervezet nevét és elérhetőségét, továbbá annak helyszínét is megadtuk (amennyiben ez jellemző arra).

A helyi értékleltár gyűjtésének módszertana előkészítő fórumok szervezése, ott a lakossági személyes információ átadás és gyűjtés, 30 db kérdőív elkészítése, továbbá ezen primer adatforrások mellett szekunder források feldolgozása.

3. Helyi értékleltár kérdőívek

A helyi értékleltár megalapozását 30 db kérdőív kitöltésével is támogattuk. Ennek a feldolgozott eredményei az alábbiak:

Tömörd Helyi értékleltár kérdőív eredmények

1. Mióta él a településen (év)?

0-5	5
5-20	8
21-40	13
40 vagy több	4

Mennyi idős Ön?

0-14	0
	1
20-24	5
25-49	18
50-64	3
65-79	4
80 vagy több	0

Milyen fokú végzettsége van?

alap	2
közép	19
felső	9

Családi állapota

családos	17
egyedülálló	7
özvegy	2
elvált	4

Neme

férfi	8
nő	22

2. Mi a legfontosabb ok, ami miatt szeret a településen élni?

Családi, rokoni kötődések	13
Közösséghez tartozás érzés	2
Település hangulata	14
Élő kulturális hagyományok	0
A természeti értékek gazdagsága	9

3. Legfontosabb épületek, építmények

Templom	17
Chernel-Kastély	24
Makovecz Ház	4
Ilona Vár	10
Faluház	14

4. Van e kiemelkedő természeti értéke a településnek?

<i>Grádics-Forrás</i>	14
<i>Madárvárta</i>	22
<i>Falut körülvevő természet, erdő</i>	10
<i>Kastély park</i>	2
<i>Kék-túra útvonal</i>	10
<i>Ilona Vár</i>	6
<i>Ablánc patak</i>	9

5. Programok

<i>Falunap</i>	22
<i>Idősek napja</i>	7
<i>Karácsonyi ünnepség, Adventi készülődés</i>	10
<i>Farsang</i>	14
<i>Csicsókázás</i>	9
<i>Pünkösödés</i>	8
<i>Locsolás</i>	3
<i>Bucusu</i>	3
<i>Májusfa állítás</i>	4

6. Nevezetességek, kikapcsolódási lehetőségek:

<i>Templom</i>	6
<i>Kék-túra</i>	9
<i>Madárvárta</i>	10
<i>Faluház</i>	11
<i>Chernel-kastély</i>	7
<i>Grádics-Forrás</i>	7
<i>Bál</i>	2
<i>Nagy Tavak</i>	9
<i>Ilona szobor</i>	2
<i>Farsang</i>	4
<i>Karácsony</i>	1
<i>Bucusu</i>	1

7. Ünnepek

<i>Advent, Karácsony</i>	9
<i>Bucsú</i>	11
<i>Falunap</i>	9
<i>Anyák napja</i>	14
<i>Csicsókázás</i>	5
<i>Idősek napja</i>	2
<i>Gyereknep</i>	4
<i>Húsvét</i>	3
<i>Bál</i>	2
<i>Szt. Ilona</i>	1
<i>Pünkösödés</i>	10

8. Néprajzi hagyományok

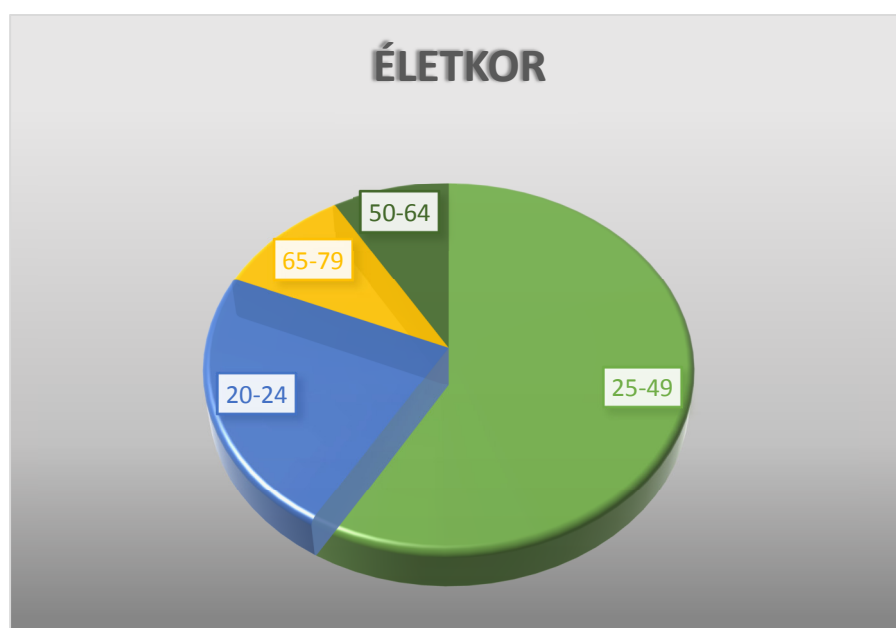
<i>Falunap</i>	6
----------------	---

	<i>Csicsókázás</i>	19
	<i>Farsang</i>	7
	<i>Pünkösdőlés</i>	16
	<i>Locsolás, nyuszivárás</i>	7
	<i>Májusfa állítás</i>	6
	<i>Kosár fonás</i>	1
	<i>Bál</i>	1
9. Rendelkezik e fényképpel a hagyományokról		
	<i>igen</i>	7
	<i>nem</i>	15
10. Sportrendezvények		
	<i>Táncklub</i>	1
	<i>Vetélkedők</i>	2
	<i>Falunapi sportversenyek/Foci</i>	16
11. Helyi értékleltárban segíteni tud		
	<i>Kollárits Gábor</i>	5
	<i>Kissné Szabó Ágota</i>	3
	<i>Vlasich András</i>	3
	<i>Szlávich János</i>	3
12. Mesterember, Vállalkozó, iparos, aki egyedi, értékes terméket állít elő		
	<i>Kollárits László méhész</i>	7
	<i>Nikl Balázs gazdálkodó</i>	1
	<i>Dr. Sándor Gergely állatorvos</i>	1
	<i>Vlasich András</i>	2
	<i>Kollárits Gábor</i>	2
	<i>Szlávich János asztalos</i>	4
13. Egyedi termék, mely régi technológiával készül:		
	<i>méz</i>	1
	<i>bor</i>	1
	<i>pálinka</i>	1
14. Őstermelők		
	<i>Nikl Balázs</i>	2
	<i>Kurucz János</i>	1
	<i>Prisznyák Zsolt</i>	2
	<i>Kollárits László méhész</i>	14
15. Gasztronómiai specialitás		
	<i>lekvár</i>	1
	<i>pálinka</i>	1
	<i>langaló</i>	1
	<i>sajt</i>	1
16. Mely értékekre épülhetnek a fejlesztések?		
	<i>Faluház parkja</i>	1
	<i>Chernel-kastély</i>	3
	<i>Csatornázás</i>	1
	<i>Falusi turizmus</i>	2

	<i>Kék-túra</i>	16
	<i>Közösségi értékek</i>	1
	<i>Orvosi rendelő energetikai szigetelése</i>	1
	<i>Madárvárta</i>	8
	<i>Grádics-forrás</i>	1
	<i>Edzőpark, sportlétesítmények</i>	2
17. Helyi érték	<i>Faluház homlokzata</i>	1
	<i>Kék-túra</i>	2
	<i>Madárvárta</i>	2
	<i>Hagyományőrzés</i>	1
	<i>Sport</i>	1
	<i>Falusi turizmus, több vendégház</i>	1

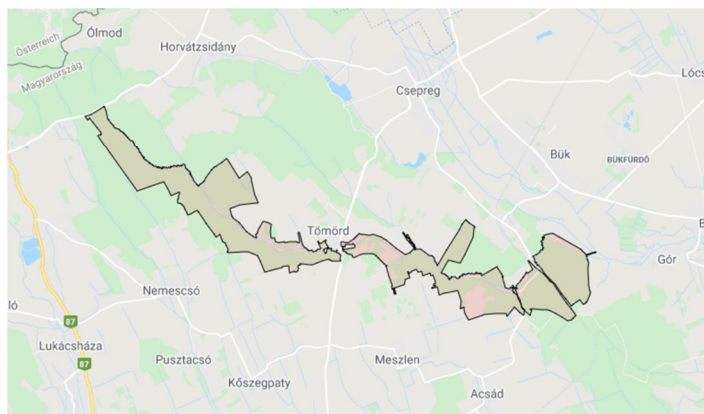
4. Helyi értékleltár

4.1. Tömörd természeti értékei

4.1.1. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Az Ablánc-patak völgye a Natura 2000 hálózaton belül a különleges természetmegőrzési területhez tartozik, kiterjedése 1465.45 ha.

Helyszín: Tömörd, Ablánc-patak völgye HUON20003

Javaslat: Az Ablánc-patak mentén húzódó enyves éger és magas kőrös alkotta ligeterdők kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

4.1.2. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Országos jelentőségű védett természeti területek: Ilona vár (földvár), valamint a lápok. Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi területeken (NATURA 2000) belül az Ablánc patak völgye kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. Az Országos Területrendezési Terv országos övezetei közül az országos ökológiai hálózat övezete és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete, a kiemelt térségi és megyei övezetek közül pedig a magterület övezete és az ökológiai folyosó övezete érinti.

Helyszín: Tömörd, 01, 0114/3a, 0140/5 hrsz.

Javaslat: Az területek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, ennek érdekében a rendezési tervben védelmük biztosítása, továbbá bemutatásukra a kéktúra mellett tájékoztató táblák kihelyezése. A természeti értékek bemutatására évi egy, késő tavaszi túra szervezése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.1.3. Madárvárta

Tömördön található a vas megyei madárgyűrűző állomás, ahol változatos programokkal várják a látogatókat a Nagy-tó nyugati végénél. [1996](#)-ban a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület megvásárolta a tó területét és a környező rétek, bokrosok egy részét (összesen 15 hektárt), majd [1997](#)-ben a községtől 2 km-re, a Nagy-tó nyugati végénél felépült a madárvárta épülete is, amely a faluból az [Országos Kéktúra](#) jelzésen érhető el a leggyorsabban. A vártán 10-12 fő egyidejű elszállásolása lehetséges.^[45] A Madárvárta 2019-ben bekerült a Vas Megyei Értéktárba.

Helyszín: Tömörd

Javaslat: A Nagy-tó természeti állapotának fenntartása, élővilágának bemutatása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.1.4. Grádics-forrás

Bő vízhozama lehetővé teszi, hogy vízforrás legyen akár a kéktúrán érkező százaknak, akár a helyi lakosságnak. A körülötte levő erdők és a kiépített forrás környéke helyieknek és vendégeiknek egyaránt pihenőhely, erdei programhely.

Helyszín: Tömörd OKTPH_04

Javaslat: A bélyegzőpont állapotának javítása, az érdeklődés fenntartása ezen szakaszon.

Kiemelési javaslat: Tömörd természetesen

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.1.5. Ablánc-patak

Az Ablánc-patak, amely Tömörd északnyugati részén ered, és forrásától kezdve keleti irányban halad, mígnem eléri a Répcét, 1.2 ha kiterjedésű. Az Ablánc-patak völgye a Natura 2000 hálózaton belül Különleges Természetmegőrzési terület kategóriába tartozik.

Helyszín: Tömörd, 18-0001-1-1

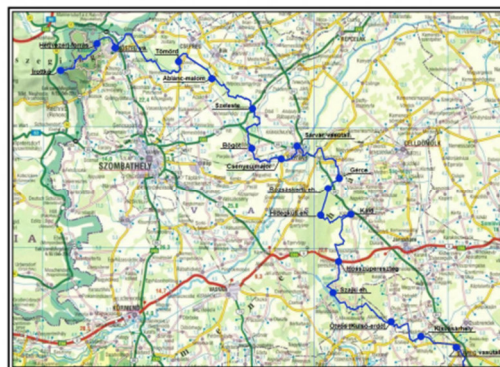
Javaslat: A patak sokszínű vízi élővilágának fenntartása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.1.6. Országos Kéktúra útvonal Tömörd

A

Kéktúra Magyarország északi tájain áthaladó túraútvonal, hazánk leghosszabb egybefüggő jelzett turistaútja. 2020-ban 1168 km hosszú, 27 szakaszból áll, 152 bélyegzőponttal rendelkezik, melyek közül az egyik Tömördön található. Az OKT első, Írott-kő – Sárvár szakaszába belesik a Tömördi Madárvárta, Gradics-forrás, Chernel kastély és persze a Tömördi bélyegzőpont is.

Helyszín: Tömörd OKTPH_04

Javaslat: A bélyegzőpont állapotának javítása, az érdeklődés fenntartása ezen szakaszon.

Kiemelési javaslat: Tömörd természetesen

avaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata, Kollárits Gábor polgármester

.4.1.7. Tömörd kül- és belterületének természeti környezete

Tömörd külterületének természeti adottságai a térségben egyedülállóak. A szabdalt, dombvidéki felszín, az összefüggő erdők különösen az Ablánc-patak völgyében jelentenek a

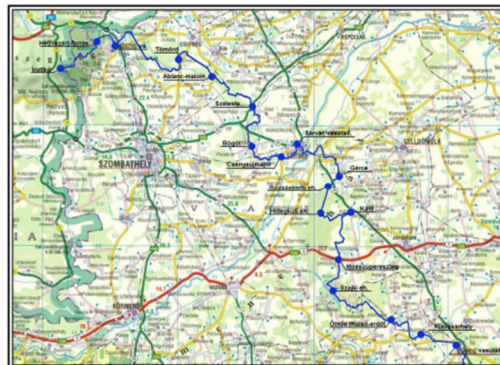

térségtől eltérően magas erdősültséget. A természeti környezetének köszönhetően található itt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Tömördi madárvártája. Ez a Nagy-tó mentén található, építve annak a madáréllőhely és vonulási helyszín funkciójára.

Helyszín: Tömörd, külterület

Javaslat: A természeti környezet biodiverzításának növelése, az idős erdőállományok megőrzése, a Kék túra útvonalról leágazóan Tömörről induló és oda érkező kisebb túraútvonalak kijelölése.

Javaslattevő: Tanulmánykészítése, Tömörd Község Önkormányzata, Kollárits Gábor polgármester megbízásából.

.4.2. Tömördi kiemelkedő ünnepek és szokások

.4.2.1. Falunap

A nap folyamán különböző programokkal, játékokkal kedveskednek a gyermekek számára, miközben délelőtt főzőverseny indul, valamint kispályás labdarúgómeccsre is sor kerül. A főzőverseny mellett langalló is várja a látogatókat, amit élő zenei programok kíséretében élvezhetnek. Helyi egyesületek fellépései is minden évben szerepelnek a programban.

Ideje: Július

Javaslat: A rendezvény megtartása, közösségerősítő, fiatalokat is megszólító közös szórakozás.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.2. Csicsókázás

A rossz szellemek elűzése húshagyó kedden. A fiúk lányoknak, a lányok fiúknak öltözve, csoportokba verődve, kezükben főzőkanállal és kosárral járják a falut és dobszó mellett

énekelnek. Minden házba bementek, táncba vitték a férfiakat, a nőket és a gyerekeket egyaránt. Táncolni kellett az idegeneknek is, ha találkoztak velük. A maskarások főzőkanállal egyet-kettőt „ütöttek” a partner ruhájára, ez azt jelentette, hogy elűzik a gonosz szellemeket, jöhet a tavasz, a megújulás. A böjt kezdete előtt mindenkiről levették a rontást és elkergették a rossz szellemeket. A kosárba pedig a kapott jutalmat helyezték, legtöbbször friss tojást. Eredetileg legényavató is volt ez az ünnep, és három napig tartott: vasárnap délutántól hétfő hajnalig, kedden pedig éjfélig tartott a bál. Helyi zenészek húzták a talpalávalót, akik eredetileg mezőgazdasággal foglalkoztak, de tehetségükkel elődeiktől megtanulták a zenélést. Harmonika, nagybőgő, cimbalom, dob és egyéb fúvós hangszer hangja kísérte az énekeket.

Ideje: Február 10

Javaslat: A rendezvény megtartása, a családok összetartásának megerősítése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.3. Húsvétvárás

A kicsik és nagyok egyaránt részt vesznek a könyvtárban tartott húsvétváró délutánon. Az aktuális szervező által vezetett és segített kreatívkodás keretei között lehet készíteni pamutból, hungarocell tojásból és szalvétából nyuszikat, juta kötözővel díszített ajtódíszet.

Ideje: Március 24.

Javaslat: A rendezvény megtartása, a családok összetartásának megerősítése, a gyerekek kötődésének megerősítése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.4. Idősek napja

Ezen a napon az önkormányzat vendégül látja a helyi idős közösséget, helyi egyesületek – pl. tánc csoportok – előadásaival dúsítva.

Ideje: Május

Javaslat: A rendezvény megtartása, az idősek kötődésének megerősítése, megbecsülésük kimutatása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.5. Pünkösödölés

A program erősen időjárás függő, valamint 2020-ban a szabadtéri programok nem kerülhettek megrendezésre. Azonban 5 ifjú hölgy 15 év kihagyás után felelevenítették amit anno édesanyjuk, nagymamájuk játszott. Összegyűjtötték a virágszirmokat, az ünnep reggelén ünneplő ruhába öltözve kis, rózs- és egyéb szirmokkal tele kosárral a kezükben elindultak a házakhoz. „Szabad-e Pünkösödözni?” -kérdték a ház urát, és az igen válasz után mindenki örömeire előadták játéukukat.

Ideje: Május

Javaslat: A rendezvény megtartása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.6. Búcsú

Az egykor egyházi, ma már inkább közösségi, családi ünnep évente megrendezésre kerül. A búcsú Szent Ilona napjához kötődik. A faluban egykori jelentősége megkopott.

Ideje: Augusztus 18, Szent Ilona nap

Javaslat: A hagyomány felerősítés mind egyházi, mind közösségi vonalon. A búcsún érdemes lenne olyan programokat kínálni, ami Tömörd lakosságán kívül a közeli Bük vendégei számára, de legalábbis a közeli települések lakossága számára kellő vonzerővel bír, és ami során megismerhetik, megkedvelhetik a települést, amit lakóhelyül is választhatnak.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.7. Nyárbúcsúztató

Szalonnasütéssel búcsúztatják a nyarat, ahol akad a kosárban szalonna, virsli, paprika és még „kedvcsináló ivólé” is. A Faluház melletti kiülő itt is megmutatja közösségformáló hatását.

Ideje: Szeptember 16

Javaslat: A rendezvény megtartása, a közösség összetartozásának megerősítése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.8. Mikulás Ünnepség

December környékén megjelenik a Mikulás a településen és édességgel teli csomagokat oszt a jól viselkedő gyermekeknek. Az ünnepséget egy közös énekkel zárják.

Ideje: December

Javaslat: A rendezvény megtartása

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.9. Grádistryei horvátok kultúrája

Az egykori nyugat-magyarországi horvátok mai neve: önelnevezés. A török hódítások elől menekülő horvátok a 16. században telepedtek le Nyugat-Magyarországon - a mai magyar-

osztrák határ mindkét oldalán -, ugyanakkor egy részük Szlovákiáig, sőt Morvaországig is eljutott. A telepedők utolsó hulláma a 17.században érkezett: a legnagyobb mértékű vándorlás az 1530-40-es évekre tehető. Eddigi ismereteink szerint a vizsgált települések közül valószínűleg csak Tömördöt telepítették teljesen újjá a horvátok: az 1569-es urbáriumban csak horvát vezetéknevűek szerepelnek. A betelepülők többsége jobbágy volt, de kis- és középnemes is volt található közöttük. Mára asszimilációjuk felerősödött, Tömördön például Horváth Sándor anyagából olvashatóan mára szinte teljes mértékűvé vált, ugyanakkor örökségük, múltjuk, kultúrájuk Tömörd kulturális értéke.

Javaslat: A Grádistyei horvát nemzetiségi kultúra megőrzése, a település kulturális életében szerepeltetése, ennek idegenforgalmi, testvér-településekkel való kapcsolat-építési lehetőségeinek a kihasználása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.2.10. Régi népszokások

Január 6. Vízkereszt ünnepe: Vízszentelés, a megszentelt vizet a sekrestyében tartották.

Farsang: víg népszokások jellemezték ezt az időszakot

Disznóvágás: disznótor, a disznó hagyományos feldolgozása, kisebb családi, baráti közösségek közös feldolgozása, hajnaltól estig tartó közösségi program

Tollfosztás: A libákat „mellesztették”, tépték, a tollat tisztítás, feldolgozás után párnának, dunnának dolgozták fel

Január 25: Szent Pál apostol megtérése, „Pálforduló”.

Balázsáldás: február 03. örmény püspök, Szent Balázs. A templomban a hívek megáldása történik, amikor a pap égő gyertyát tart az emberek feje fölé a torokbetegségek elűzése céljából.

Nagyböjt: A hamvazószerdától húsvétvasárnapig a hústól való tartózkodást és a napi háromszori étkezést jelentette.

Húsvét: A bibliai feltámadási történet alapján a megújulás ünnepe

Szent György napja: április 24., az igazi tavasz kezdete, e napon kezdték meg a cselédek a munkát Nemesládonyban az őket alkalmazó gazdáknál. Az állatok legelőre való kihajtásának a napja.

Májusfa állítás: május 01, elsejére virradó éjszaka a legények májusfát állítottak a lányos házak ablaka alá, és a kocsmá elé. A fát előző éjszaka vágták ki, lekérgezték, a tetejét pár ágat meghagytak és feldíszítették szalagokkal.

Pünkösöd, pünkösödölés: május 15-16 körül, vallási ünnep. A lányok a házakba kértek bebozsátást, ahol szavaltak, énekeltek.

Halottak napja: A halottakra való emlékezés ünnepe

December 13. Luca napja: A legények előtte éjjel, a fiúk napjának reggelén lucáztak. Az éjszakai lucázásnak főleg az emberek megráfálása volt a célja. Meglopták a szalmakazlakat, az egész utcát, főleg a lányos házak előtt, megszórták szalmával. Felkavarták a boszorkányok a falut.

Karácsony: Az adventi időszakban kezdetét vette a betlehemezés is. Megalakultak a négyes csapatok, a három pásztor és a betlehemet vivő angyal. A betlehemi játék szereplői be vol-

tak öltözve bundába, kucsmába, bot volt a kezükben. A negyedik fiún fehér ing, korona a fején. Ő vitte a betlehemet és ő volt a pénztáros is.

December 28. Aprószentek napja: A korbácsolás a Bibliából ismert történet alapján vált szokássá: a három év alatti fiúgyermek megölése emlékére fűzfavesszőből font korbáccsal a gyerekek megkorbácsolják a felnőtteket.

Házasság: A hagyományos család létrejöttének ünnepe. A hagyományos esküvő a lányos házhoz vonuló legény és családjával kezdődik, ahol kikérik a menyasszonyt annak apjától. Az esküvőt követő lakodalom hagyományai mai napig élnek: egy tányérból, egy kanállal kell megennie a levest az ifjú asszonnyal, közben a vőfély szórakoztatja a vendégeket, illetve feladatokat ad az ifjú párnak, esetenként el is lopják a menyasszonyt, akit szintén feladatokkal kell a párjának kiváltania. Éjfélkor ismét ellopták a menyasszonyt a koszorúslányok, ilyenkor vetik le a koszorúját, fátylát, és fejkendőket kötöttek a fejére. Innét a mondás: „bekötik a fejét”. Mint fiatalasszony, kendővel a fején jött vissza a lakodalomba, amit ma már csak a menyecske ruha felvétele jelképez „Eladó a menyasszony!” felkiáltással ilyenkor kezdődik meg a menyasszony kitáncolás, amikor a szokás szerint minden vendég pénzt tesz a fazékba, és egy rövidet táncolt vele cserébe.

Javaslat: Helytörténeti kutatással, az idősebb generáció megkeresésével a hagyományok, régi szokások, énekek újra tanulása, felelevenítése, ezek egy részének rendezvény-sorozatba illesztésével térségi jellegűvé fejlesztése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.3. Tömördi kiemelkedő személyek

.4.3.1. Chernel Antal

A Chernel-kastély, azaz Kiskastély építője, Tömörd egyik első Chernel urasága.

Javaslat: Emlékének megőrzése, munkásságának bemutatása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.3.2. Felsőbüki Nagy Lajos, Tömörd földesura

Felsőbüki Nagy Lajos, Martonfalvay Erzse fia, a 18. században Komárom, Vas és Sopron vármegyék táblabírája volt, aranysarkantyús vitéz. A Chernel-kastélyt építette a 18. sz. második harmada körül. Magyar nyelvre fordította Dionysus Cato „A Jó Erkölcsre Oktató Kátónak Versei” című művét.

Javaslat: Emlékének megőrzése, munkásságának bemutatása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.3.3. Chernel Jób és Dávid

1770. okt. 24-én, a tulajdonos halála után örökjogon

55.000 Ft-ért megvették a Felsőbüki Nagyoktól a kiskastélyt a hozzá tartozó birtokkal együtt, mindenbizonyal megosztották a területen. Azonban Dávid 1774-ben örökjogon eladta Guary Miklósnak – Sopron vármegye volt alispánjának - tömördi javait. Guaryak rövid részbirtoklása után Chernel Jób Tömördöt, az egész települést családja birtokába vette.

Javaslat: Emlékük megőrzése, munkásságuk bemutatása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.3.4. Chernel György, tömördi nagybirtokos

Vas vármegye táblabírája, császári és királyi kamarás, országgyűlési képviselő, a nemesi felkelők alhadnagya 1797-ben. A Chernel kúriát építette 1809-ben, a régi kastély helyén, klasszicizáló-későbarokk stílusban. 1945 után lakóházat, majd 1962-ben kultúrházat alakítottak ki benne.

Javaslat: Emlékének megőrzése, munkásságának ismertetése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.3.5. Chernel Eszter

Weöres Sándort középiskolai tanulmányaiban segítették a Chernelek. Fizették a kosztját, bentlakását, tankönyveit, de Weöres nem teljesített jól, ezért a Chernelek megszüntették a támogatást. Weöres ezt megbosszulva megjelenítette a családot „A kétfejű fenevad” című művében, amiben Chernel Evelin egy kétséges személy. De nemes bosszú ez, mert ha a műben szereplő Chernel-figura nem is vet jó fényt a családra, a nevet megörökíti.

Javaslat: Megemlékezés a műről, és történetéről.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4. Tömördi épített értékeink (szakrális, lakó- és gazdasági épületek, régészet, szobrok, egyebek)

.4.4.1. Szent Ilona Templom

Tömördi római katolikus templom. A falu középkori templomát a törökök elpusztították. Később Szent Ilona tiszteletére új templomot építettek, amelyet 1698-ban boltozatos, kőtornyos és két kapuval ellátottként írtak le. 1723-ban özvegy Engelhofferné újíttotta fel. 1756-ban már 3 oltára volt, amelyek közül az egyik Szent Félixé, akinek ereklyéjét az 1700-as évek első felében hozták ide Rómából. A helyi hagyomány szerint a község területén szenvedett vértanúhalált. A 1796-ban egy tűzvész során jelentős károkat szenvedett, mai formáját 1890-ben kapta.

Helyszín: Tömörd, Fő utca 41., 39 hrsz

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Javaslat: A templom és környezetének védelme, rendben tartása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.2. Chernel -kastély és annak értékes kastélyparkja és fái

Chernel György az ősi kastély helyén 1809-ben újat építtetett klasszicista stílust képvisel. Téglalap alaprajzú, szabadon álló, az utca felől egyemeletes, a kert felől földszintes az épület. A főhomlokzaton enyhén kiugró részt találunk (rizalit). A félköríves főbejárat előtt két páros oszlop tartja a díszes kőbábos mellvédű nyitott erkélyt. A főhomlokzat ma is megőrizve az eredetiségét, vízszintesen sávozott. A rizalit ablakai feletti szemöldök sugaras-lunetta díszes, a Nap jelképe. A rizalit zárópárkánya konzolos, ovális áttörésekkel, díszes attikával lezárt, benne közepén kettős címer. Balról a címeren a Chernel-család, jobbról a Zmeskál-család címere látható monogramjukkal, és alattuk közepén az építési évszám olvasható. Az 1945-ös időszakot követően lakóház, az 1990-es éveket követően szintén lakóház és keramikus műhely volt. Ma egy soproni cukrász família, a Dömötöri tulajdonosan vette meg és újíttja fel. Parkja olyan kiemelendő értékeket is tartalmaz, mint két több száz éves Ginkgo biloba.

A kastélypark éke az 1721-ből származó, egyházi témájú szoborcsoport. I-mmaculata (szeplőtelen fogantatás), Pietá (a keresztről levett Krisztust ölében tartó Mária), Szent Antal, Nepumuki Szent János.

Helyszín: Volt Chernel-kastély, Fő u. 1. (hrsz.: 1/13, 1/1, 1/10, 1/12, 1/2, 1/6, 1/9), Volt Chernel-kastély ex-lege műemléki környezete (hrsz.: 24/1, 24/2, 3, 059/6, 116, 109/1, 114, 113, 112/2, 112/1, 093/2, 095/7, 087, 060, 062/3, 062/2)

Javaslat: A történelmi érték megmentésén dolgozó tulajdonos jogi támogatása, feaértékbecslés és álmánymegőrzési munkák elvégzése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.3. Chernel -Kiskastély és kastélyparkja

A Fő utc a 1. sz alatt áll kúriát Chernel György táblabíró építette 1780 körül, klasszicizáló - későbarokk stílusban, halálát követően fia Chernel Antal örökölte. Az 1945-ös államosításig a család tulajdonát képezte és lakóházként használta. A kúria egészen 1990-ig lakóházként szolgált, majd magántulajdonba került, jelenleg üres. Parkja összefügg a Chernel kastély parkjával. 2017-ben részleges felújításra került sor, azóta is üresen áll, nem látogatható, magántulajdonban áll. A településképet befolyásoló jelentősége van, mivel a kéktúra előtte vezet el.

Helyszín: Volt Chernel-kastély, Fő u. 1. (hrsz.: 1/13, 1/1, 1/10, 1/12, 1/2, 1/6, 1/9), Volt Chernel-kastély ex-lege műemléki környezete (hrsz.: 24/1, 24/2, 3, 059/6, 116, 109/1, 114, 113, 112/2, 112/1, 093/2, 095/7, 087, 060, 062/3, 062/2)

Javaslat: A kastély évi pár alkalommal való látogathatóságának biztosítása, a településképet befolyásoló külső megjelenésére a tulajdonos kötelezése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.4. Lenck kastély - Faluház

A község egyik legjelentősebb épülete a közösség számára. A megmaradt homlokzat kváderezett falpirillekkel tagolt felületű, vakolatkeretes, szemöldök díszes ablakos kúria jellegű épületet mutat. A nevezetes soproni Lenk (Lenck) család tulajdonában volt. Napjainkban a község faluházként üzemel, kulturális rendezvényeknek, helyi összejöveteleknek ad helyet. Faluház, amely régen kúria volt most kulturális rendezvényeknek, helyi összejöveteleknek ad helyet. Kemence található még itt esőbeállóval vagy éppen a szalonnasütő hely egyik legkedveltebb kikapcsolódás a faluban. A környezete ideális minden korosztály számára, megtalálják a sportolási vagy a pihenési lehetőségeit gyönyörű szép fával teli környezetben. A faluház mellett, fák árnyékában lévő játszótér biztosítja a gyerekek számára a garantált szórakozást. Továbbá lehetőség van a homokos röpplabda pálya, kosárpálya vagy éppen a focipálya használatára.

Helyszín: Tömörd, Fő utca 9., 1/6 hrsz

Javaslat: A történelmi értékek megőrzése és bemutatása. **Felújításakor** eredeti homlokzati megjelenését kell alapul venni. Megfontolandó a toldalék elbontása. Előterét és legalább az épület körüli 5-10m-es sávot gondos kertészeti eszközökkel javasoljuk kialakítani.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.5. Helyi Művi Értékvédelmi kataszter értékei – épületek és építmények

Az értékleltárban olyan épületeket emelünk ki, amik értéküknél fogva kiemelendők, és emellett igaz rá, hogy építési tevékenységgel létrehozott, rendeltetésére, szerkezeti megoldására, anyagára, készütségi fokára való tekintet nélkül minden olyan helyhez kötött műszaki alkotás, amely a terepszint, víz, vagy azok alatti talaj, illetve azok feletti légtér beépítésével jöttek létre. Itt soroljuk fel a szobor, képzőművészeti alkotásokat, utcabútorokat is, mik közterületen állók vagy közhasználat céljára átadott területen álló közcélú műtárgyak (253/1997 (XII.20.) Korm rendelet szerint).

Lakóházak

Helyszín: Tömörd, hrsz 116 (Fő utca 12.), hrsz 134 (Fő utca 46), hrsz 144. (Fő utca 64), hrsz 146. (Fő utca 64.), hrsz 151, (Fő utca 74.), hrsz 184, (Fő utca 80.), , hrsz 44, (Fő utca 47.), hrsz 49. (Fő utca 57.), hrsz 56. (Fő utca 67.)

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Javaslat: Az építmény és környezetének védelme, rendben tartása. Jogszabály: 3/2005 (V.19.)

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

Ilona szobor

Helyszín: Tömörd

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Javaslat: Az építmény és környezetének védelme, rendben tartása. Jogszabály: 3/2005 (V.19.)

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

Temetői fészület

Helyszín: Tömörd, Fő u. 71.

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Javaslat: Az építmény és környezetének védelme, rendben tartása. Jogszabály: 3/2005 (V.19.)

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

Kerítés

Helyszín: Tömörd, Fő u. 9, 1/6 hrsz

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Javaslat: Az építmény és környezetének védelme, rendben tartása. Jogszabály: 3/2005 (V.19.)

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.6. Tömörd régészeti emlékei – a ma ismert Ilona-vár és az Árpád-kori kohó

Az 1978-as évben egy 7 méter átmérőjű salakhalmot találtak, ahol Árpád-kori kohó nyomait tárták fel. Ennek a közelében, az Ablánc-patak (Ilona-patak) völgyében 12-13. századi cserépedényeket fedeztek fel. Ez egy kb 30 méter átmérőjű Árpád-kori favárnak feltételezünk, amit megtalálási helyéről Ilona-várnak neveztek el. Az Ilona vár fokozottan védett, a 2/2005 (I.24.) NKÖM rendelet szerint: „**8. § (1)** Fokozottan védett régészeti lelőhelyé nyilvánítom a Tömörd (Vas megye), külterület 03 helyrajzi szám alatt nyilvántartott erdő művelési ágú, természetben a Tömörd-Ilonavár területen található ingatlant.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt területen a régészeti védelem indoka az itt található kisméretű Árpád-kori vár maradványainak megőrzése, kutathatóságának biztosítása.”

Ennek a közelében nem messze áll egy Ilona-szobor. A fentiekén túl Tömörd külterületén őskori (neolitik, rézkori, vaskori) település nyomait tárták fel, még 1905-ben. Tömördi érték tehát a település bizonyítottan ősi léte, aminek folyamata 1233-as első okleveles említése (Temerd néven) már dokumentált is.

Helyszín: Ilona vár külterület 03.

Ilona-szobor mellett (hrsz.: 03)

Ezen kívül:

A „Nagy Tótól” NY-ra (hrsz.: 0140/21, 0147, 0140/10, 0140/9, 0140/8, 0140/20),

A „Nagy Tótól” É-ra (hrsz.: 0140/6, 0140/4, 0140/19, 0140/18). Kis irtás (hrsz.: 086, 085).

Szénégető (hrsz.: 053)

R.k. templom (hrsz.: 141/1, 137, 142, 143, 109/1, 37, 38, 41, 40, 42, 39)

Javaslat: A történelmi érték megőrzése, annak szellemi örökségének beépítése a település kulturális és idegenforgalmi életébe. Az Ilona-vár „sztori”-jának, „legendájának” kidolgozása, történelmileg hiteles, de nem bizonyított, egyfajta modernkori „mondaként”. Ennek a történetének elterjesztése első körben a kéktúrázók körében, akiknek egy megállóhelyet, vízvételi és pihenőhelyet lehetne kialakítani a közelben, vagy akár a településen.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.7. Tömörd történeti településrész

A történeti településrészek, a legrégebben beépült községmagok, az 1856-1860 között készült vármegyei kataszteri térkép alapján lettek lehatárolva. Mint már a településszerkezetet elemző részben le lett írva, az Ablánc-patak sávja két részre bontja a községet, ez a 150 évvel ezelőtti kataszteri térképen. Tömörd településszerkezetét tekintve a szabályos települések csoportjába tartozik, amelyen belül orsós utcájú szalagtelkes falu. A csepregi út valaha áthaladt a völgy mélyén vezető főutcáján, amelyre fésűs rendszerben vannak felfűzve a lakótelkek. Temploma az utca tengelyében lévő szigeten áll. A belsőégi porták egyben üzemközpontok is, ahol él a gazda és megszervezi a határban végbemenő termelést. A határban (külsőségben) előállított mezőgazdasági javakat beszállítja a portára, tárolja, részben feldolgozza s továbbítja a piacra.

A település szerkezete érték, mivel sajátos, vonzó archaikus hangulatot ad Tömördnek, ami vonzó a szabványosított településekkel szemben.

Helyszín: Tömörd belterülete

Javaslat: A programok szervezése és új építések esetén ezen szerkezet megőrzése, kihasználásra rendezvények alkalmával, illetve kiadványokban, kommunikációban hangulatának kiemelése, kihangsúlyozása.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.4.8. Makona stúdió által tervezett lakóház

Az Ady utca végén jelentős, egyedi megjelenésű, gazdag részletképzésű lakóépület áll, amely a MAKONA Tervező Kft. tervei alapján készült.

Helyszín: Tömörd belterülete

Javaslat: A településképre és a települési épületek szerkezetére hatással levő épület népszerűsítése.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.5. Tömördi tárgyak, a múlt emlékei, különlegességek

.4.5.1. Tömördi Rákóczi-ing és serleg

A Chernel család műkincs-gyűjteményében a századfordulón egy drágakövekkel kirakott ezüst serleget őriztek, amelyet egyik ősük II. Rákóczi Ferenc vezérlő fejedelemtől hadi érdemeiért kapott. A Chernelek ereklyeként őrizték a fejedelem egyik ingjét is.

Javaslat: Az ereklyék bemutatása, megismertetése részletesen, szélesebb körökben.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.6. Tömördi helyi termékek és a helyi gazdaság megtartói

.4.6.1. A helyi mesteremberek, szolgáltatók és vállalkozók

A települések fennmaradásának egyik záloga, ha olyan mesteremberek, szolgáltatók és egyéb vállalkozók találhatók meg bennük, akik egyszerre jelentenek nyújtanak helyben elérhető szolgáltatásokat és termékeket, és jelentenek „export” szolgáltatást, így plusz bevételt, foglalkoztatási lehetőséget a település számára.

A kérdőívezés során felmért és jelzett mesteremberek: Kollárits László méhész (14 szavazat), Szlávich János asztalos (4 szavazat), Nikl Balázs gazdálkodó (1), Dr. Sándor Gergely állatorvos (Turkey Experts Kft.) (1), Prisznyák Zsolt őstermelő (2). Szintén megemlítendő Horváth-Őri György földrendező mérnök, és az ügyvezetésével működő Erdész Kkt, amely földmérési és erdőgazdálkodási szolgáltatásokat nyújt. Említendő továbbá a Vasi Piktör Bt., Vlasich András asztalos, Baranyai József festő, Kollárits Gábor és Bolfán Csaba egyéni vállalkozók és a Lukáczsházért Kft., amely szervezetek vidékfejlesztési, pályázatmenedzsment szolgáltatásaikkal segítik a helyi közösséget. Továbbá működik a településen a Big

Pulykafarmok Szövetkezet, Varga Péter egyéni vállalkozóként üzemelteti az élelmiszer boltot, Koledics István az italboltot, Mátyás Gábor őstermelő, Koledics Vilmos, Kollarits Nikolett, Mátyás József, Volvár Adrián és Mátyás Ferenc egyéni vállalkozók, Horváth Gabriella egészségügyi szolgáltató. A fentiekben túli szolgáltatók és vállalkozók szerepe jelentős lehet, amennyiben helyi székhellyel vagy telephellyel rendelkeznek és szolgáltatásaik elérhetőek voltak a jelen tanulmány elkészítését megelőző időkből is a helyi lakosság számára.

Helyszín: Tömörd

Javaslat: A méhészt termékeiket kiadagolva, Tömörd címkével egyedivé téve érték-növelő vállalkozója lehet a településnek, termékeik a közeli, éves szinten több, mint 750 000 vendégéjszakát realizáló Bükön található piacra. A további termékek, szolgáltatások fejlesztése, népszerűsítése, emellett a vállalkozók számára adminisztratív terheik csökkentése segítheti a fejlődésüket, egyben a település gazdasága erősödését is. Az építőipari cégek esetén azok prosperálása a település érdeke, mind foglalkoztatási, mind bevételi oldalról. A fejlesztési tanácsadással foglalkozó vállalkozók bevonása pedig a település forrásbevonó képességét tudja fejleszteni.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollarits Gábor polgármester

.4.6.2. Helyi mezőgazdálkodás

Magyarországon a falvak, nemritkán egységes birtokként, vagy birtokközösségként a táj és a természet fenntartóiként szolgáltak évszázadokig, és szolgálnak ma is. Minden olyan őstermelő és egyéb vállalkozás, egyéni-, családi- és közösségi kezdeményezés, amely a hagyományos paraszti gazdálkodás gyakorlatának a kornak megfelelő, környezettudatos megújítását szolgálja, az közvetlenül és közvetetten is szolgálja a település természeti és közösségi helyi értékeinek a megújítását és tartós fenntartását.

Kapcsolattartó: Tömörd Község Önkormányzata

Helyszín: Tömörd község közigazgatási területe

Javaslat: A helyi mezőgazdálkodások fejlesztéseinek támogatását javasoljuk.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollarits Gábor polgármester

.4.6.3. Vendégházak, panziók

Tömördön a kéktúra a korábbi időszakhoz képest egyre komolyabb szerepet tölt és tölthet be a falu gazdaságában. Azon túl, hogy az itt túrázók marketing és esetleg ideköltözés szempontjából is tartaléka a falunak, az itt kínált szállások éve szinten jelentős bevételt is jelenthetnek, továbbá felértékelik az itteni ingatlan-állományt, továbbá keresletet generálnak a helyi, főleg vendéglátást nyújtó szolgáltatók számára.

Ilyen jelenleg az Önkormányzati Vendégház Tömörd.

Helyszín: Önkormányzati Vendégház Tömörd (9738 Tömörd, Fő u. 9.)

Javaslat: A helyi vendégszállások népszerűsítése a település felületein, külső kommunikációjában. Egységes tömördi megjelenés biztosítása országos természetjáró felületeken és vas megyei turisztikai felületeken és programcsomagokban, ezzel is növelve a vendégházak, panziók kihasználtságát egyéb, pld megyei családi eseményekre való kibérelés révén. Erre a Faluház és a vendégházak együttese jó lehetőséget ad.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.7. Tömördi közösség megtartói

.4.7.1. Faluház

Faluház, ami a 18. sz. környékén kúria volt ma kulturális rendezvényeknek, helyi összejöveteleknek ad helyet. Az itteni kemence vagy szalonnasütő hely nyújtja az egyik legkedveltebb kikapcsolódást a faluban. Ideális minden korosztály számára, gyönyörű szép fával teli környezetben mind sportolási és pihenési lehetőségeket találunk. A faluház melletti játszótér a körülötte levő fák árnyékában garantál szórakozást a gyermekek számára. Ezenfelül lehetőség van a homokos röplabdapálya, kosárpálya és focipálya használatára is.

Székhely: 9738 Tömörd, Fő u. 9.

Elérhetőség, képviselő: Telefon /: +36 20/252-6232

Javaslat: A programszervező számára a mozgásterét jelentő források növelése, a közösségi szervezési erőforrások mozgósítása, a Faluház biztosítása, aktív használatának az ösztönzése a közösség tagjai számára.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

.4.7.2. Civil szervezetek, Tömörd

A helyi közösségek erejét formális vagy nem formális szerveződések, csoportosulások is jelentik. A kisközösségek között található a Tömördi Polgárórség, a Tömörd Községért Közalapítvány és az itt madárvártát üzemeltető Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület.

Javaslat: A programszervező bevonásával a meglévő civil és társadalmi szervezetek számára rendszeresen szervezett egyeztetés, ötletelés, ahol a meglévő erőforrások mind jobb kihasználása és a civil szervezetek forrásbevonó, szervező és közösség erősítő szerepének növelése a cél és várt eredmény is. További teendő a mozgásterét jelentő források növelése, a Faluház használatának biztosítása, aktív használatának az ösztönzése a közösség tagjai számára.

Javaslattevő: Tömörd Község Önkormányzata Kollárits Gábor polgármester

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

